

רב ארי קילסון : מראי מקומות- כתובות פ"ב

- (א) **דלמא ר' נתן היא- הק' הריטב"א**, למה צריכין לר' נתן, מי עדיף זה מכל משועבדים שהלוה טורף אותו, ואף דעכשיו הם אצל האח, מ"מ הם משועבדים להכתובה, וזה לכ"ע יכול לתבוע, ואף מטלטלין אם שעבדן לו באגב. ותי' דאה"נ, אם שעבד לו בע"ח מטלטלי אגב קרקע, יכול לגבות מהן מדין טורף ובשבועה, אבל לר' נתן בלא"ה גובה הימנו בע"כ, דמשועבד לו מן התורה, וגם גובה ממנו בלא שבועה אם הוא מלוה בשטר או בעדים תוך זמן, דלא חיישינן לפרעון.
- (ב) **לא אשכחן תנא דמחמיר תרי חומרי בכתובה- פרש"י**, כיון דכתובה מדברי סופרים הוא, לא אשכחן תנא דמחמיר בהכי. והק' **הפני יהושע**, הא משו"ה לא הול"ל דאינה משנה, דהא אשכחן תנאי טובא דס"ל דכתובה מן התורה הוא, ור' מאיר גופא ס"ל דכתובה דאורייתא, וא"כ לא שייך תרי חומרי כלל, כיון דכתובה דאורייתא, והאי דר' נתן נמי דאורייתא. וצידד לומר דאין כוונת הגמ' לומר דכתובה עצמה דאורייתא, אלא דהדין בשומרת יבם שאין מוכרין היבם נכסיו הוא דין דרבנן, ובוזה אין מחמירין תרי חומרות. אולם כ' דמדברי רש"י מבואר דלא כזה, וכ' דאולי כוונת רש"י לומר דאף מ"ד דכתובה דאורייתא, היינו דוקא מיני' דידי', ולא מן הירושים, דמן הירושים אינו אלא מדרבנן למ"ד שעבודא דרבנן, ובכמה דוכתי מצינו דר"מ ס"ל דשעבודא דרבנן. אולם סיים דדוחק הוא לפרש כן, חדא דפלוגתא דתנאי היא (וא"כ למה אמר' דאינה משנה), ועוד, דלשון רש"י לא משמע כן, וסיים בצ"ע.
- (ג) **אי בעית, פלוג לך מהשתא- הק' הריטב"א**, הא אמר' דלא הוה זכינה וזכיני, וא"כ מה מועיל להקנותו לו. ותי' דההוא גברא לאו דינא גמיר, וסבר שאם מכר ונתן דקיים.
- (ד) **הא דא"ל קני מעכשיו, הא דלא א"ל קני מעכשיו- פי' הריטב"א**, דר' דימי דקאמר דקנה מיירי בדאמר ל' קני מעכשיו ולאחר ל' יום, דכי שלמי ל' יום, קנה אף לפירות במשיכה דהשתא. וכ' דלפי"ז, הא דקתני דמיירי דעומדת באגם בסוף ל' יום, לאו דוקא הוא, ואפי' עומדת ברה"ר, שהרי הכל נגמר בשעת המשיכה (אולם ע' בתוס' דביאר דדוקא מיירי בעומדת באגם, ע"ש ביאור).
- (ה) **השתא יבם ואח"כ חילק לא עשה ולא כלום, חילק ואח"כ יבם מיבעיא- כ' ההפלאה** דלכאור' החילוק בין יבם ואח"כ וחילק ובין יבם ואח"כ חילק הוא, דביבם ואח"כ חילק הוי דבר שהוא כבר בעולם, אבל בחילק ואח"כ יבם, הוי דבר שלא בא לעולם, וכ' דכן משמע מדברי הר"ן שהבאנו לעיל (פא: , ע"ש). אולם כ' דלכאור' י"ל אפי' לדעת ר' מאיר דאדם מקנה דשלב"ל יש לחלק, ובאמת יתכן דהכא גם רבנן מודו לר"מ, דהכא יכול ליבמה בע"כ, וכל היכא דבידו לא פליגי רבנן, וכדאי' לעיל (גי"ט), ומ"מ יש לחלק בין אם הדבר בעולם עכשיו או לא, דאם עדיין אינו בעולם, א"כ שייך לומר כלתה קנינו על המעשה קנין, משא"כ אם כבר יבם, דבוזה אין שייך כלתה.
- (ו) **תני שלה- פרש"י**, ולא פליגי רבנן עלי', אלא אתלושין ואכספים, ולמימר דלא משעבדי מטלטלי לכתובה. והק' **המהרש"א**, אם חכמים מודו לר"מ בזה, א"כ למה שינה לשונם. ועוד, למה הזכירו מחוברים כלל, הול"ל רק הא דתלושים, דפליגי עלי' בהם. וכ' דלולי דברי רש"י ה' אומר דבאמת פליגי רבנן על ר"מ גם לענין מחוברים, דר"מ ס"ל דהגדל ונגמר אחר שמת, ברשותי' דיבם הוא, ואין שעבודה עליו, וחכמים אומרים דהכל שלה, ואף הנגמר וגדל אח"כ, ברשותה הוא, דאשתעבד לה מחיים דבעל.
- (ז) **סד"א מצוה דרמי' רחמנא עלי' עבדה, השתא תיקום עלי' באיסור אשת אח- הק' הקרן אורה** ביבמות (לט.), הא ש' ר' יוחנן הוא דעל הצרה אינו עובר אלא בלאו או עשה אחר יבום וחליצה, משום דכתיב אשר לא יבנה, או בית אחר הוא בונה, וא"כ כ"ש יבמה גופא דליכא כרת אחר הגט. ותי', דלאו דוקא איסור אשת אח קאמר, אלא איסורא בעלמא כמו צרה. ובמשנת ר' אהרן (יבמות ז, ח') כ' דמבואר בגמ' כאן דבלאו קרא דולקחה היינו אומר ב' דברים, א', דאסור להחזירה לאחר שגירשה, ב', דצריכה חליצה מלבד הגט. וא"כ, י"ל דהה"א דהיתה אסורה באיסור אשת אח היינו קודם החליצה זה, דכיון דצריכה חליצה עדיין, א"כ אכתי יש לה זיקה, וממילא עדיין קיים האיסור אשת אח, ובהגה"ה כ' דבוזה מיושבת קו' הקרן אורה הנ"ל.
- (ח) **כיון שלקחה, נעשית כאשתו- ע' בחי' הגר"ח על הש"ס** (פ"ב, אות ב'), שכ' להסתפק בהא דדרשי' מולקחה נעשית כאשתו לכל דבר, האם הוא דין בקיום מצות יבום, ע"י שיקנה אותה ונעשית כאשתו לכל דבר, ובלא"ה אינו מתקיים המצוה, או דהמצוה מתקיים אף שלא תיעשה כאשתו לכל דבר, אלא דין הוא, דכיון שיבם אותה, נעשית כאשתו לכל דבר, וכ' דדוחק הוא. וע"ש מש"כ להביא רא' לזה.
- (ט) **מ"ט, אשה הקנו לו מן השמים- הק' תוס' לעיל** (פא. ד"ה הרוצה), מה מפסדת היבמה בכך, כיון דאי לית לה מראשון תקינו לה משני. ותי' דנפק"מ שיכול היבם למכור שדותיו, ואפי' אשתדוף אח"כ שדות של מת, לא טרפא ממשעבדי, ואם היתה אשתו, טורפת מהן. וע' בתוס' ר' פרץ ביבמות (לט.) שהביא מר' שמשון שפי' שקו' הגמ' הוא למה אין צריך לשלם לה כ' כתובות, א' מאחיו וא' ממנו, וע"ז תי' הגמ' דאשה הקנו לו מן השמים, אבל מ"מ אם לית לה מראשון תקנו לה מן השני (ולפי"ז א"צ למצוא עוד נפק"מ בזה, דהנפק"מ הוא גופא שאין צריך לשלם עוד כתובה אחרת).
- (י) **כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה- כ' הקובץ הערות** (השטמות לסי' ל"ח, אות ט'), דמשמע דאם אית לי' לראשון, דאז אינו קלה בעיניו להוציאה, שהרי השני ירש מה שהי' לו לראשון, א"כ למה צריך לטעם דאשה הקנו לו מן השמים, תיפוק לי' משום שלא תהא קלה בעיניו להוציאה. ותי' דתרת' טעמי צריכי, דאי לאו טעמא דאשה הקנו לו מן השמים, אז אפי' אם

לא הי' קלה בעיניו להוציאה, יהי' צריך ליתן לה כתובה (משמע אף מנכסיו, וצ"ע בזה), משום דאסור להשהות אשתו בלא כתובה, אפי' אם אינה קלה בעיניו להוציאה, ולזה צריך לטעם דאשה הקנו לו מן השמים, ולכן אי"צ ליתן לה מנכסיו. ואם קלה בעיניו להוציאה, לא מהני מה דהקנו לו מן השמים, ולכן היכא דלית לי' לראשון, תקנו לה משני ^[כ"ג בכונתו]. **וע"ע בשטמ"ק בשם הרא"ה** דביאר דקו' הגמ' היתה מ"ט לית לה ב' כתובות, א' מן הראשון וא' מן השני, וע"ז תי' דאשה הקנו לו מן השמים, ולכן לית לה משני, ומה דאית לה משני היכא דלית לה מראשון, היינו משום שלא תהא קלה בעיניו להוציאה.

(א') בראשונה היו כותבין לבתולה וכו' והיו מזקינין ולא היו נושאיין נשים- פרש"י, ולא היו משעבדים נכסיהן לאחריות הכתובה. ויש לע', למה לא היו משועבדים נכסיהן ממילא ככל חובות. וע' בר"ן (מ: בדפיו) שכ' שהיו מפרשין בפירוש שלא יתחייבו באחריות. וע' בחי' הגרנ"ט (מ"ד), שכ' דקודם תקנת שמעון בן שטח היתה דין כתובה כן, דכשתתאלמן או תתגרש, תגבה מנה או מאתים, אבל עכשיו, שהיא אשתו עדיין, אין עליו שום חיוב כתובה, ומשו"ה לא היתה יכולה לגבות ממשעבדי, כיון דשאני חוב זה משאר חובות, דהתם יש חוב מיד, אבל הכא בכתובה אין עכשיו שום חוב עד אחר גוביינא, ולזה בא שמעון בן שטח והתקין שיהיו הכתובות נחשבות כחוב ממש, ולהכי גובה ממשעבדי, וע"ש שהביא כזה מהשטמ"ק בשם הרא"ה, ע"ש בדבריו. **וע"ע במהרש"א** שהביא שמה שמפרש **תוס'** דמיירי שהיו האנשים מייחדין לה הכתובה, וממילא לא הי' האחריות על כל הנכסים, היינו משום דבלא"ה ק', למה באמת לא היו כל נכסיו משועבדים להכתובה, ולכן ע"כ מיירי ביחד לה, דלא כרש"י.